

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY
GŁÓWCZYCE
NA LATA 2018-2022**

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY GŁÓWCZYCE NA LATA 2018-2022

Wykonanie zlecił:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Główczycach
76-220 Główczyce, ul. Słupska 21
www.ops-glowczyce.pl

Opracowanie wykonała:

Altra Consulting spółka z o. o.
80-432 Gdańsk ul. Konrada Leczowa 24/5
www.alraco.pl

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Główczyce	4
2.1 Podstawy prawne	4
2.2 Metodyka opracowania dokumentu strategicznego, wykorzystane materiały i dokumentacja ..	5
3. Charakterystyka gminy Główczyce	6
3.1 Położenie i podział administracyjny gminy	6
3.2 Demografia	9
3.3 Rynek pracy i bezrobocie	13
3.4 Przedsiębiorczość	14
3.5 Mieszkalnictwo	16
3.6 Opieka zdrowotna	17
3.7 Bezpieczeństwo publiczne	18
3.8 Edukacja i oświata	19
3.9 Organizacje pozarządowe	20
3.10 Kultura i sport	21
4. System pomocy społecznej w Gminie Główczyce	23
5. Problemy społeczne	27
5.1 Ubóstwo	27
5.2 Niepełnosprawność	29
5.3 Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości	31
5.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	32
5.5 Bezrobocie	34
5.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa	37
5.7 Uzależnienia	37
6. Adresaci strategii	39
7. Analiza SWOT	40
8. Wizja i misja	43
9. Cele	44
9.1 Cele strategiczne, operacyjne, szczegółowe	44
9.2 Proponowane kierunki działań	46
9.3 Wskaźniki ewaluacji celów szczegółowych	48
10. Źródło i ramy finansowania Strategii	51
11. Monitoring i ewaluacja	51
12. Podsumowanie	53
Spis rysunków	54
Spis tabel	54
Źródła	55

1. Wstęp

Samorząd gminny powinien dążyć do poprawy warunków życia mieszkańców gminy. Na poziomie zarządzania lokalnego w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych oraz minimalizować ich negatywne skutki. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz ma doprowadzić do integracji społecznej. Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej w gminie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Główczyce na lata 2018-2022 to dokument planistyczny, który określa zasady realizowania lokalnej polityki społecznej oraz prezentuje trwałe wzorce interwencji społecznej podejmowane w celu poprawy negatywnych zjawisk występujących w obrębie danej społeczności lokalnej.

Strategia stanowi drogowskaz dla działań władz samorządowych oraz innych podmiotów i instytucji działających w sferze społecznej pozwalający na osiągnięcie wieloletnich, zaplanowanych celów i działań lokalnej polityki społecznej kierowanych do osób pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości opisana w dokumencie stanowi przydatne i pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zakłada się, że procesy opisane w dokumencie będą podlegać ciągłym zmianom. Na przestrzeni lat 2018-2022 pojawiać się będą nowe, ważne cele i wyzwania. Część zjawisk straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest wpisany w dokument i jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych oraz współdziałania instytucji i organizacji zarówno administracji rządowej, samorządowej jak i organizacji pożytku publicznego zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją.

Dokument ten jest wyrazem zintegrowanego planowania celów i wdrażania działań z zakresu integracji i polityki społecznej i opiera się na pogłębieniu form pracy socjalnej oraz współpracy z różnymi podmiotami zajmującymi się pomocą społeczną w gminie Główczyce oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawą określającą kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy w latach 2018-2022 i stanowi szansę na stworzenie nowych relacji pomiędzy uczestnikami życia społecznego oraz umożliwia pobudzenie aktywności społecznej wszystkich mieszkańców gminy.

2. Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głównyzyce

2.1 Podstawy prawne

Podstawę prawną niniejszej Strategii stanowią art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2013r., poz. 182 z późn. zm.), zgodnie z którym **gmina i powiat opracowują i realizują strategię rozwiązywania problemów społecznych. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.**

W Strategii uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, biznesu oraz uznaje się za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Są to:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski;
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego 2014-2020;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego 2014-2020;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Słupskiego na lata 2013-2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020;
- Strategia Rozwoju Gminy Głównyzyce na lata 2015-2022.

Akty prawne, które mają wpływ na konstrukcję dokumentu:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej;
- 3) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- 4) ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych;
- 5) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 6) ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy uprawnionym do alimentów;
- 7) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 9) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 10) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i rynku pracy;
- 11) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 12) ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 13) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 14) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 15) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;

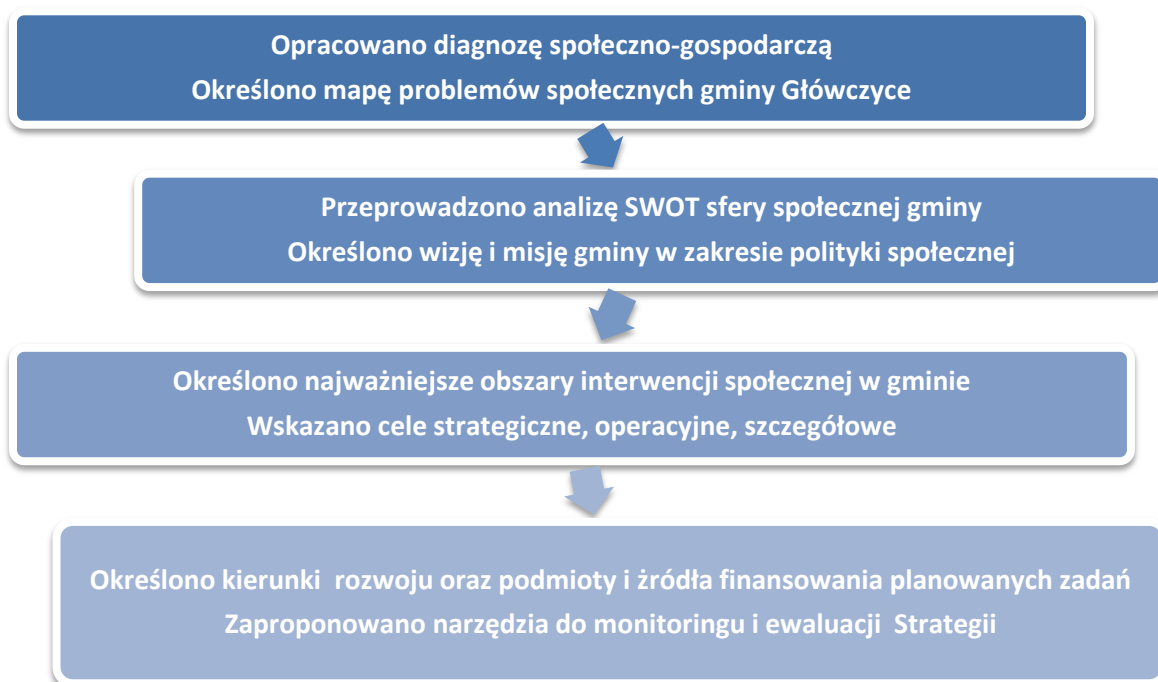
- 16) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 17) uchwała nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.

Poza wymienionymi aktami prawnymi przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do innych ustaw i aktów wykonawczych z zakresu polityki społecznej.

2.2 Metodyka opracowania dokumentu strategicznego, wykorzystane materiały i dokumentacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Główczyce, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przyjęto metodykę:

Źródło: opracowanie własne

Podstawą do wyznaczenia celów i działań Strategii były:

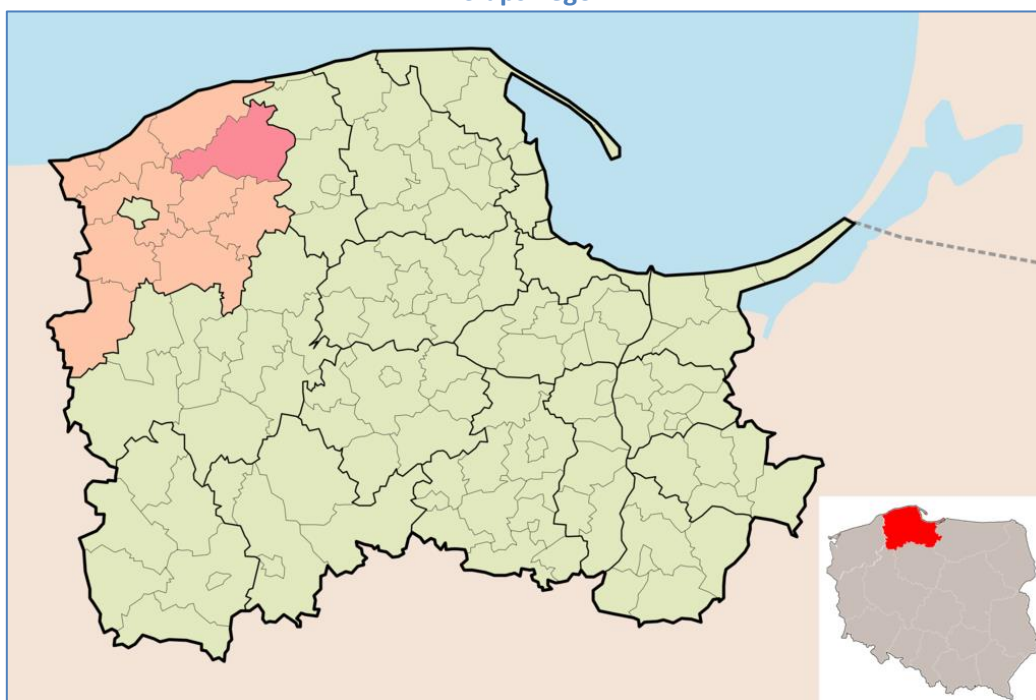
- dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskane w toku jego bieżącej działalności;
- wnioski i opinie z badań ankietowych przeprowadzanych na potrzeby opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Główczyce w roku 2015;
- ilościowa analiza problemów społecznych za lata 2013-2017.

3. Charakterystyka gminy Głównyzyce

3.1 Położenie i podział administracyjny gminy

Gmina Głównyzyce jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa pomorskiego, w północno – wschodniej części powiatu słupskiego, na Pobrzeżu Słowińskim. Gmina zajmuje obszar 322 km², co stanowi 13,98% powierzchni powiatu słupskiego i 1,76% województwa pomorskiego. **Jest największą gminą w powiecie i szóstą pod względem wielkości w województwie pomorskim.** Gmina Głównyzyce graniczy z sześcioma gminami (z czego dwoma z powiatu lęborskiego): od północy z gminą Smołdzino, od zachodu gminą Słupsk, od południa z gminami Damnica i Potęgowo oraz od wschodu z lęborskimi gminami Nowa Wieś Lęborska i Wicko.

Rysunek 1 - Położenie Gminy Głównyzyce na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego

Źródło: commons.wikimedia.org

W skład gminy wchodzi 26 sołectw oraz 1 osiedle: Będziechowo, Cecenowo, Ciemino, Choćmirówko, Dargoleza, Drzeżewo, Głównyzyce, Gorzysław, Gorzyno, Izbica, Klęcino, Pobłocie, Podole Wielkie, Rumsko, Rzuszcze, Siodłonie, Skórzyno, Stowięcino, Szelewo, Szczypkowice, Warblino, Wolinia, Wykosowo, Wielka Wieś, Żoruchowo, Żelkowo, Głównyzyce – Osiedle.

Zadaniami sołectw i osiedla są:

1. zapewnienie udziału mieszkańców w rozpatrywaniu spraw związanych z miejscem zamieszkania;
2. współdziałania z Radą Gminy i jej komisjami oraz Wójtem w rozpatrywaniu spraw związanych z funkcjonowaniem sołectw i osiedla;
3. organizowanie samopomocy mieszkańców na rzecz sołectwa i osiedla;

12.	Pobłocie	Pobłocie, Następowo
13.	Podole Wielkie	Podole Wielkie, Będzimirz, Kokoszki, Olszewko, Zawada
14.	Rumsko	Rumsko, Równo
15.	Rzuszczce	Rzuszczce, Rzuski Las
16.	Siodłonie	Siodłonie
17.	Skórzyno	Skórzyno, Rówienko
18.	Stowięcino	Stowięcino, Gostkowo, Michałowo
19.	Szczypkowice	Szczypkowice, Dachówko
20.	Szelewo	Szelewo
21.	Warblino	Warblino
22.	Wielka Wieś	Wielka Wieś, Dachowo
23.	Wolinia	Wolinia, Pękalin
24.	Wykosowo	Wykosowo
25.	Żelkowo	Żelkowo, Czarny Młyn, Murowaniec, Zgojewo, Zgojewko
26.	Żoruchowo	Żoruchowo
27.	Osiedle Główczyce	ul. Na wzgórzu

Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Główczyce

Siedzibą Gminy jest miejscowość Główczyce, centrum administracyjno-usługowe, położone przy drodze wojewódzkiej nr 213. Odległość do Słupska to 32 km, a do Lęborka 30km.

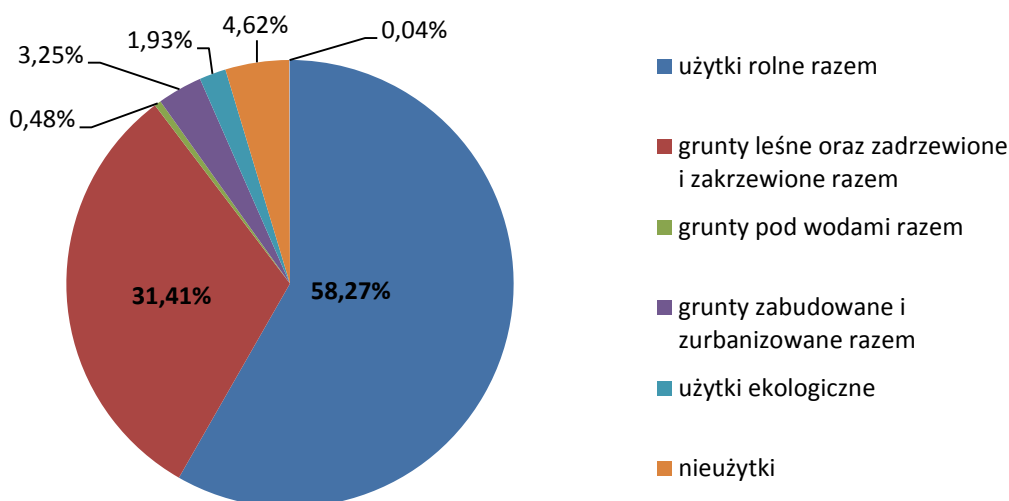
Gmina Główczyce zajmuje powierzchnię 32 197 ha (322 km²). Dominującą formą użytkowania gruntów są użytki **rolne (58%) oraz lasy (31%)**. Duży wpływ na zagospodarowanie przestrzeni ma fakt, iż na terenie Gminy znajduje się **fragment Słowińskiego Parku Narodowego wraz z otuliną oraz liczne rezerваты i obszary chronione**.

Tabela 2 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Główczyce według kierunków wykorzystania [w ha]

Ogółem	32 197
użytki rolne razem	18 762
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	10 113
grunty pod wodami razem	154
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1 045
użytki ekologiczne	621
nieużytki	1 488
tereny różne	14

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek 3 - Formy użytkowania gruntów Gminy Głównyca w ujęciu procentowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

3.2 Demografia

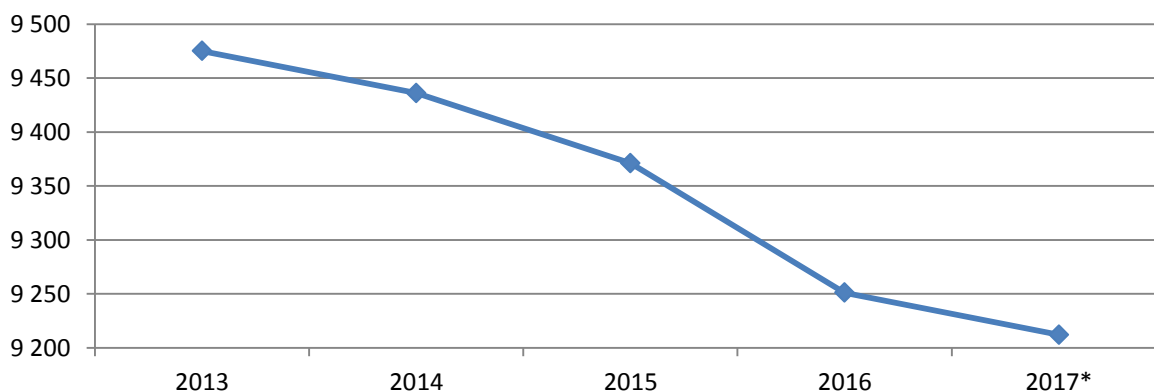
Gmina Głównyca jest największą Gminą w powiecie słupskim i zameldowanych jest tu 9 212 osób. Średnia gęstość zaludnienia w Gminie to 29 osób na km². Dla porównania średnia gęstość zaludnienia w województwie pomorskim to 126 os./km², a w powiecie słupskim to 43 os./km².

Tabela 3 - Liczba ludności w Gminie Głównyca w latach 2013-2017*

Liczba ludności (stan na 31 XII)	2013	2014	2015	2016	2017*
Ogółem	9 475	9 436	9 371	9 251	9 212
- mężczyźni	4 817	4 799	4 757	4 703	4 684
- kobiety	4 658	4 637	4 614	4 548	4 528
Ludność na 1 km²	29	29	29	29	29
Kobiety na 100 mężczyzn	97	97	97	97	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS; * - stan na 30-VI-2017 r.

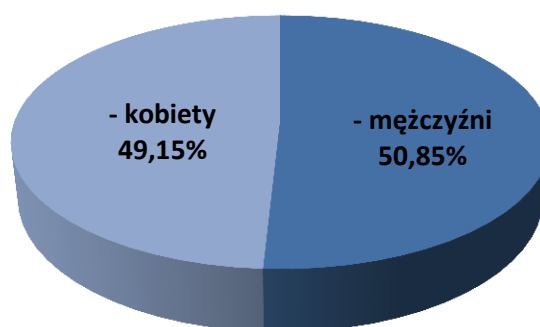
Rysunek 4 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Głównyca w latach 2013-2017*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS; * - stan na 30-VI-2017 r.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ludność gminy zmniejszyła się o 263 osoby. Według demograficznej prognozy Głównego Urzędu Statystycznego tendencja spadkowa liczby mieszkańców w przypadku Gminy Głównyca będzie się utrzymywać, ale nie przyjmie drastycznego wymiaru, bo spadek dla terenów wiejskich powiatu słupskiego w roku 2050 wyniesie jedynie -1,6% (gdzie 2013=100).

Rysunek 5 - Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w gm. Głównyca w roku 2017*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS; * - stan na 30-VI-2017 r.

Proporcje płci w Gminie Głównyca są zbliżone, z nieznaczną przewagą mężczyzn nad kobietami. Podobnie proporcje wyglądają w powiecie słupskim: 49,96% to kobiety, a 50,04% mężczyźni; natomiast w województwie pomorskim sytuacja odwraca się, gdyż 51,30% to kobiety, a 48,70% mężczyźni.

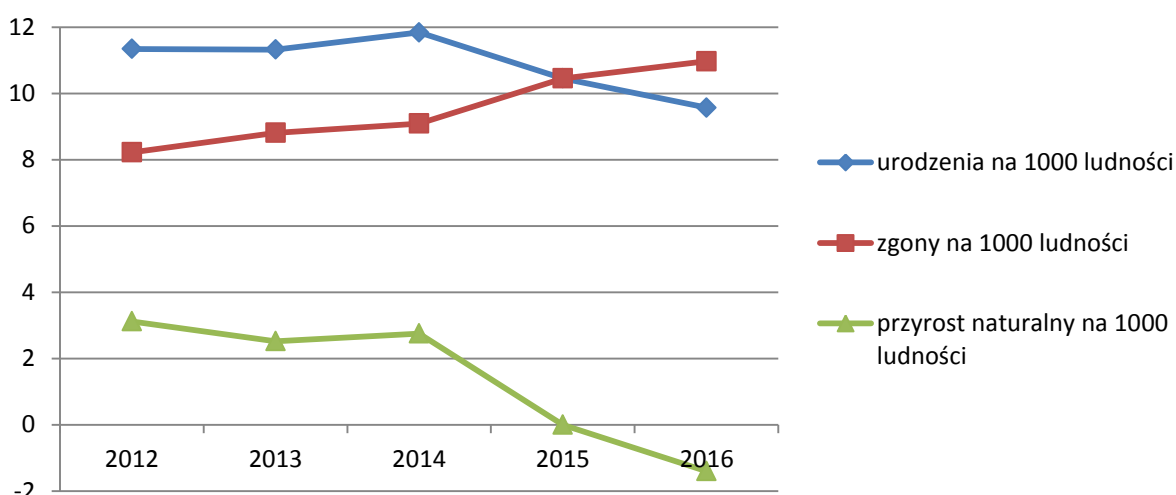
Tabela 4 - Ruch naturalny ludności w Gminie Głównyca w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
małżeństwa	71	48	59	61	44
urodzenia żywe	109	108	112	98	89
zgony	79	84	86	98	102
przyrost naturalny	30	24	26	0	-13
<i>małżeństwa na 1000 ludności</i>	<i>7,4</i>	<i>5,0</i>	<i>6,2</i>	<i>6,5</i>	<i>4,7</i>
<i>urodzenia na 1000 ludności</i>	<i>11,34</i>	<i>11,32</i>	<i>11,84</i>	<i>10,45</i>	<i>9,57</i>
<i>zgony na 1000 ludności</i>	<i>8,22</i>	<i>8,81</i>	<i>9,09</i>	<i>10,45</i>	<i>10,97</i>
<i>przyrost naturalny na 1000 ludności</i>	<i>3,12</i>	<i>2,52</i>	<i>2,75</i>	<i>0,00</i>	<i>-1,40</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w Gminie Głównyca na 1000 osób w roku 2016 wyniósł -1,4 i po raz pierwszy osiągnął wartość ujemną, był niższy niż w całym województwie pomorskim i powiecie słupskim, gdzie wyniósł odpowiednio 2,04 i 0,46. Jeszcze dwa lata wcześniej – w roku 2014 sytuacja była odwrotna, ponieważ przyrost naturalny na 1000 ludności wynosił 2,75 i był wyższy niż w całym województwie pomorskim i powiecie słupskim. Niestety tendencja przyrostu naturalnego wykazuje jednak trend malejący.

Rysunek 6 - Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Główczyce w latach 2012-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 5 - Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Główczyce w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016	
zameldowania ogółem	44	51	59	53	46	
zameldowania	z miast	17	18	23	21	17
	ze wsi	27	30	32	32	27
	z zagranicy	0	3	4	0	2
wymeldowania ogółem	89	125	149	148	155	
wymeldowania	do miast	47	82	75	81	73
	na wieś	38	36	61	67	73
	za granicę	4	7	13	0	9
saldo migracji	-45	-74	-90	-95	-109	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji w Gminie Główczyce utrzymuje się na stałym, ujemnym poziomie. Głównym kierunkiem migracji mieszkańców są miasta. Należy pamiętać także o ukrytej migracji, którą tworzą osoby długotrwale przebywające za granicą, lecz wciąż zameldowane na terenie Gminy Główczyce. Ujemne saldo migracji jest główną przyczyną zmniejszającej się liczby mieszkańców.

Tabela 6 - Ludność według wieku w Gminie Główczyce w latach 2012-2016

	Ogółem	0-2 lata	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
2012	9 552	339	527	652	380	506	829	1 644	1 185	1 301	1 252	937
2013	9 475	332	513	654	344	516	808	1 616	1 210	1 205	1 315	962
2014	9 436	310	516	644	346	512	738	1 609	1 257	1 163	1 334	1 007
2015	9 371	311	452	703	319	478	729	1 609	1 301	1 098	1 351	1 020
2016	9 251	289	418	713	324	471	648	1 611	1 313	1 044	1 351	1 069

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

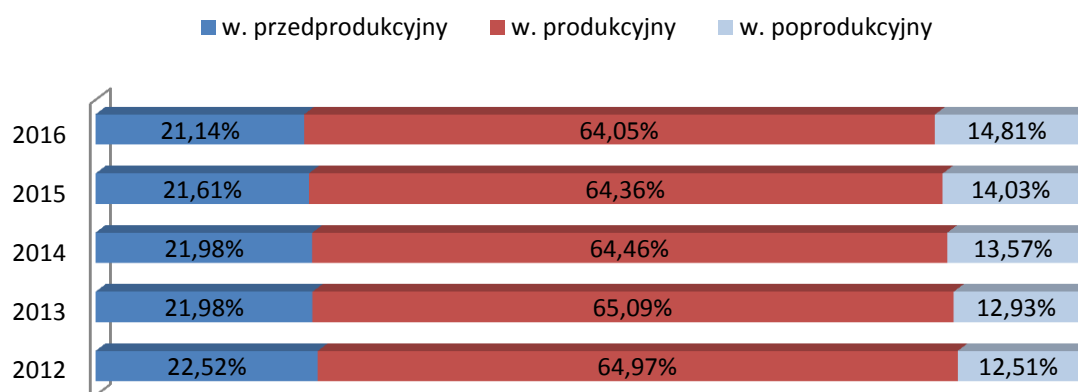
Tak jak w przypadku całej Polski, tak w Gminie Główczyce zauważono wyraźny trend starzenia się mieszkańców. Wpływa na to naturalny ruch ludności oraz w pewnym stopniu saldo migracji. W latach 2012-2016 liczba mieszkańców w wieku 0-15 lat zmniejszyła się o 154 osoby, a w wieku powyżej 55 lat zwiększyła się o 132 osoby.

Tabela 7 - Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Główczyce w latach 2012-2016 w podziale na płeć

		2012	2013	2014	2015	2016	
Ogółem		9 552	9 475	9 436	9 371	9 251	
W wieku	przedprodukcyjnym	razem	2 151	2 083	2 074	2 025	1 956
		mężczyźni	1 118	1 082	1 074	1 040	1 010
		kobiety	1 033	1 001	1 000	985	946
	produkcyjnym	razem	6 206	6 167	6 082	6 031	5 925
		mężczyźni	3 396	3 390	3 350	3 333	3 278
		kobiety	2 810	2 777	2 732	2 698	2 647
	poprodukcyjnym	razem	1 195	1 225	1 280	1 315	1 370
		mężczyźni	333	345	375	384	415
		kobiety	862	880	905	931	955

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 7 - Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Główczyce w latach 2012-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje relację pomiędzy liczbą osób w wieku poprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym. Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika, skądinąd korzystnie świadczące o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (ludzie żyją długo), są jednak niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki równocześnie przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia). W Gminie Główczyce wskaźnik obciążenia jest niższy od ogólnokrajowego, jednakże przy obecnym trendzie przyrostu naturalnego, saldzie migracji oraz coraz dłuższym czasie trwania życia, sytuacja ta w dłuższej perspektywie czasowej będzie się niekorzystnie zmieniała.

Tabela 8 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Głównyca w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53,9	53,6	55,1	55,4	56,1
<i>wskaźnik dla całej Polski</i>					61,7
<i>województwa pomorskiego</i>					62,3
<i>powiatu słupskiego</i>					57,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	55,6	58,8	61,7	64,9	70,0
<i>wskaźnik dla całej Polski</i>					112,7
<i>województwa pomorskiego</i>					97,5
<i>powiatu słupskiego</i>					85,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	19,3	19,9	21,0	21,8	23,1
<i>wskaźnik dla całej Polski</i>					32,7
<i>województwa pomorskiego</i>					30,8
<i>powiatu słupskiego</i>					26,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

3.3 Rynek pracy i bezrobocie

Na terenie Gminy Głównyca, według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku i Urzędu Statystycznego w Gdańsku, w okresie 2012-2017 obserwuje się wyraźny spadek bezrobocia. Największa liczba bezrobotnych była zarejestrowana w 2012 r. i było to 712 osób. W Gminie na koniec roku 2017 roku bez pracy pozostawało 159 osób, w tym 83 kobiety. Tendencja ta jest odbiciem sytuacji w całym powiecie słupskim.

Tabela 9 - Liczba bezrobotnych w Gminie Głównyca oraz Powiecie Słupskim w latach 2012-2017

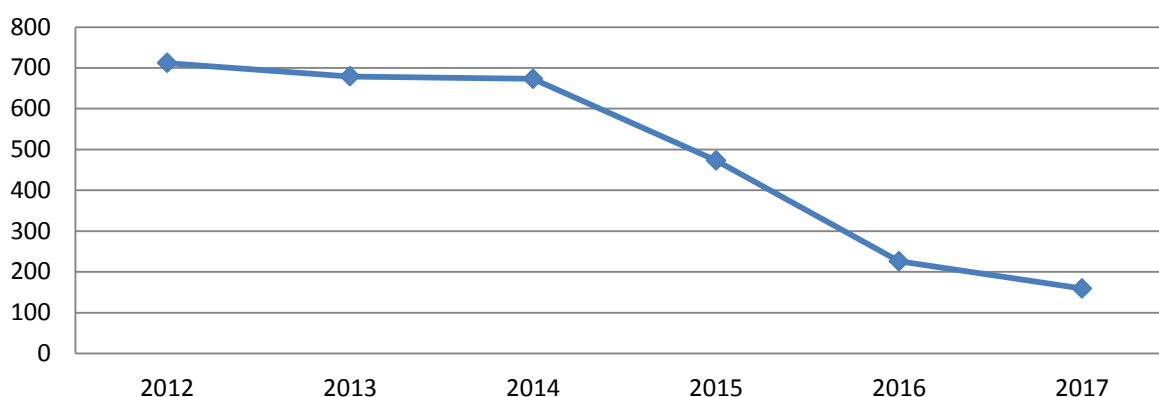
Liczba bezrobotnych wg stanu na 31 XII	2012	2013	2014	2015	2016	2017
gmina Głównyca						
liczba bezrobotnych	712	679	673	473	226	159
w tym kobiety	366	370	380	277	140	83
powiat słupski						
liczba bezrobotnych	7 339	7 242	6 394	5 019	3 943	2 700
w tym kobiety	3 757	3 737	3 293	2 644	2 199	1 540

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku oraz Głównego Urzędu Statystycznego

Na koniec 2017 r. wśród wszystkich 159 bezrobotnych osób, 52,20% stanowiły kobiety. 79,87% [127 os.] to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tym:

- 41,73% to długotrwale bezrobotni [53 os.],
- 40,16% to osoby do 30 roku życia [51 os.],
- 35,43% to osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia [45 os.],
- 33,07% to osoby powyżej 50 roku życia [42 os.].

Rysunek 8 - Liczba bezrobotnych w Gminie Głównyca w latach 2012-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku oraz Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 10 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju w latach 2012-2017

Stopa bezrobocia wg stanu na 31 XII	2012	2013	2014	2015	2016	2017
powiat słupski	22,8%	21,7%	19,2%	15,4%	11,9%	8,3%
województwo pomorskie	13,4%	13,2%	11,1%	8,9%	7,1%	5,5%
Polska	13,4%	13,4%	11,4%	9,7%	8,2%	6,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku oraz Głównego Urzędu Statystycznego

W całym powiecie słupskim stopa bezrobocia jest wyższa od wojewódzkiej i krajowej o około 3 i 2 punkty procentowe. W perspektywie ostatnich pięciu lat stopa bezrobocia w całym powiecie słupskim zmniejszyła się o ponad trzynaście punktów procentowych.

3.4 Przedsiębiorczość

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 rok, na terenie Gminy Głównyca, w krajowym rejestrze urzędowym REGON, zarejestrowanych było 598 podmiotów gospodarki narodowej. W większości są to podmioty sektora prywatnego, ponad 96% podmiotów. Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej (73,58% liczby podmiotów).

Branżą w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy jest Sekcja G czyli handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych z wynikiem 20,40%. Kolejnymi sektorami są: budownictwo (18,73%); przetwórstwo przemysłowe (10,87%); rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (10,54%) oraz transport i gospodarka magazynowa (6,86%).

Tabela 11 - Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Główczyce w roku 2017

sekcja	opis	ogółem	w tym sektor publiczny
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	63	0
B	górnictwo i wydobywanie	2	0
C	przetwórstwo przemysłowe	65	0
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	9	0
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	1
F	budownictwo	112	0
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	122	0
H	transport i gospodarka magazynowa	41	0
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	15	0
J	informacja i komunikacja	2	0
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	0
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	10	0
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	20	0
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	19	0
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	2
P	edukacja	28	17
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	1
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	1
S i T	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	36	0
OGÓŁEM		598	22

Źródło: na podstawie danych z GUS

Wśród podmiotów prywatnych największą część stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (77,19%), dalej są to: spółki handlowe 7,72%, stowarzyszenia i organizacje społeczne 4,74%, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego 2,98%. Udział sektora publicznego w gospodarce gminy stanowi około 4%. W większości sektor ten tworzy 22 zarejestrowane na terenie gminy państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego.

Tabela 12 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Główczyce wg form prawnych w 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Sektor prywatny	531	560	559	562	570
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	407	432	433	432	440
spółki handlowe	47	50	44	46	44
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	14	15	15	19	17

spółdzielnie	5	5	5	5	5
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	24	24	24	25	27
Sektor publiczny	25	25	25	25	25
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	23	23	23	23	22
spółki handlowe	1	1	1	1	1

Źródło: na podstawie danych z GUS

Tabela 13 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Głównyzyce według klas wielkości w latach 2013-2017

Podmioty zatrudniające:	2013	2014 ^m	2015	2016	2017
ogółem	585	584	589	598	598
0 – 9 osób	561	560	564	573	574
10 – 49 osób	24	24	25	25	23
50 – 249 osób	0	0	0	0	1

Źródło: na podstawie danych z GUS, m - Zmiany metodologiczne

Blisko 96% podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy to podmioty zatrudniające do 9 pracowników. W tej grupie znajdują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponadto działalność prowadzi 23 zakłady pracy o zatrudnieniu do 49 osób, a jeden do 249 osób.

Gmina Głównyzyce - wśród gmin Powiatu Słupskiego - zajmuje 8 pozycję (na 10) pod względem ilości podmiotów zarejestrowanych przypadających na 10 tysięcy ludności. Wskazuje to na niską aktywność w zakresie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.

Tabela 14 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2016

Pozycja	Gmina	Podmioty na 10 tys. ludności
1	Ustka (gm. miejska)	1 356
2	Kobylnica (gm. wiejska)	1 170
3	Ustka (gm. wiejska)	1 058
4	Słupsk (gm. wiejska)	961
5	Kępice (gm. wiejsko-miejska)	823
6	Smołdzino (gm. wiejska)	791
7	Dębica Kaszubska (gm. wiejska)	780
8	Głównyzyce (gm. wiejska)	646
9	Potęgowo (gm. wiejska)	595
10	Damnica (gm. wiejska)	540

Źródło: na podstawie danych z GUS

3.5 Mieszkalnictwo

Liczba mieszkań w Gminie Głównyzyce systematycznie rośnie. W latach 2014-2016 zarejestrowano wzrost liczby mieszkań. Przeciętny metraż przypadający na osobę zwiększa się na przestrzeni ostatnich lat i wynosi obecnie ponad 20,0 m² na osobę. Sytuacja mieszkaniowa w Gminie rozwija się w stosunkowo wolnym, ale stabilnym tempie.

Tabela 15 - Zasoby mieszkaniowe w Gminie Główczyce w latach 2014-2016

Zasoby mieszkaniowe	2014	2015	2016
Budynki mieszkalne ogółem	1 357	1 367	1 371
Mieszkania - ogółem			
Mieszkania	2 565	2 575	2 578
Izby	9 844	9 901	9 921
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	183 078	184 188	184 567
Mieszkania - wskaźniki			
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	71,4	71,5	71,6
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	19,4	19,7	20,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	271,8	274,8	278,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 16 - Mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Główczyce w latach 2015-2017

Mieszkania oddane do użytkowania [ogółem]	2015	2016	2017
mieszkania	11	5	8
izby	65	29	44
powierzchnia użytkowa [m ²]	1 356	520	1 185

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

3.6 Opieka zdrowotna

Tabela 17 - Ośrodki zdrowia i apteki w Gminie Główczyce w latach 2012-2016

Przychodnie i apteki	2012	2013	2014	2015	2016
przychodnie ogółem	3	3	4	3	3
praktyki lekarskie na wsi	2	2	2	2	2
porady lekarskie (POZ)	35 971	37 108	29 251	21 868	21 156
apteki	1	2	2	1	1
mgr farmacji	2	3	2	1	1
punkty apteczne	0	1	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie Gminy Główczyce znajdują się dwa gabinety stomatologiczne [Pobłocie 8 oraz przy ul. Słupskiej 9 w Główczycach], apteka [„Pod Wagą”, Główczyce, ul. Kościuszki 1] oraz dwa punkty apteczne [„Pod Agawą” – Pobłocie 12A; „Calendula” – Stowęcino 15]. Na terenie gminy w 2016 r. udzielono łącznie 21 156 porad w podstawowej opiece zdrowotnej przy liczbie mieszkańców 9 251 osób. Podstawowe potrzeby ochrony zdrowia na terenie gminy zaspakajają Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. Są to:

Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Nordmedic” (Główczyce, ul. Słupska 9)

- Poradnia (gabinet) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej
- Poradnia pediatryczna
- Poradnia (gabinet) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej
- Gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci
- Gabinet zabiegowy, punkt pobrań
- Punkt szczepień

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia lek. med. A. Proniewski (Pobłocie 8)

- *Poradnia (gabinet) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej*
- *Poradnia (gabinet) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej*
- *Poradnia (gabinet) położnej podstawowej opieki zdrowotnej*
- *Gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci*
- *Punkt szczepień*
- *Gabinet diagnostyczno-zabiegowy*
- *Punkt pobrań materiałów do badań*

Ośrodek Zdrowia Pobłocie - filia Stowięcino (Stowięcino 25)

- *Poradnia (gabinet) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej*
- *Punkt szczepień*
- *Gabinet diagnostyczno-zabiegowy*
- *Punkt pobrań materiałów do badań*

3.7 Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Gminy Główczyce. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to Policja oraz Ochotnicze Straże Pożarne, które to ściśle ze sobą współpracują.

Komisariat Policji zlokalizowany jest w Główczykach przy ul. Osiedle 1. Teren Gminy podzielony został na trzy obszary.

Tabela 18 - Podział Gminy Główczyce na dzielnice

Dzielnica [nr]	Rejon [nr]	Miejscowości
1	26	Główczyce (ulice: Ciemińska, Dworcowa, Kościuszki, Mickiewicza, Osiedle, Podgórna, Skórzyńska, Słupska, Szosa Słupska, Witosa, Na wzgórzu, 9-tego Marca), Gorzyno, Gorzysław, Gostkowo, Michałowo, Stowięcino, Szczypkowice, Warblino
2	27	Będzimirz, Cecenowo, Dargoleza, Gać, Izbica, Kokoszki, Następowo, Olszewko, Pękalin, Pobłocie, Podole Wielkie, Przebędowo, Rzuski Las, Rzuszcze, Szalewo, Święcino, Wolinia, Wykosowo, Zawada
3	28	Będziechowo, Choćmirówko, Ciemino, Czarny Młyn, Dochowo, Dochówko, Drzeżewo, Klecinko, Klęcino, Lipno, Murowaniec, Równienko, Równo, Rumsko, Siodłonie, Skórzyno, Wielka Wieś, Zgojewko, Zgojowo, Zgierz, Żelkowo, Żoruchowo

Źródło: Komenda Miejska Policji w Słupsku

Na terenie Gminy Główczyce działa pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, skupiając łącznie ponad 200 strażaków ochotników. Jednostki dysponują łącznie dziewięcioma wozami przeznaczonymi do różnego typu zadań. Jednostki OSP działają w: Główczykach, Pobłociu, Izbicy, Dargolezie, Gorzynie. Oprócz tego przy Zespole Szkół w Stowięcinie, Pobłociu, Zespole Szkolno-Przedszkolnym oraz gimnazjum w Główczykach działają Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

3.8 Edukacja i oświata

W Gminie Główczyce funkcjonuje pięć zespołów szkolnych będących jednostkami budżetowymi gminy:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Główczykach (Główczyce, ul. Na wzgórzu 16);
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Główczykach (Główczyce, ul. Szkolna 1);
- Zespół Szkół w Pobłociu (Pobłocie 31);
- Zespół Szkół w Stowięcinie (Stowięcino 37);
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żelkowie (Żelkowo 26).

Oprócz tego Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Szczypkowice jest organem prowadzącym dla Społecznego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego (Szczypkowice 19). W Pobłociu prowadzi działalność Niepubliczne Przedszkole „Kubuś Puchatek” (Pobłocie 41).

Tabela 19 - Placówki szkolne na terenie Gminy Główczyce

Nawa placówki	W skład Zespołu wchodzi:		
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Główczykach	Przedszkole	Szkoła Podstawowa	
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Główczykach	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
Zespół Szkół w Pobłociu	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	
Zespół Szkół w Stowięcinie	Przedszkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żelkowie	Przedszkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Społeczny Zespół Szkolno-Przedszkolny w Szczypkowicach	<i>Przedszkole</i>	<i>Szkoła Podstawowa</i>	<i>Gimnazjum</i>

Źródło: Urząd Gminy w Główczykach

Zgodnie z reformą systemu oświaty z 2017 roku na terenie gminy wygaszone zostaną gimnazja, przywrócona została 8-letnia szkoła podstawowa oraz 4-letnie liceum ogólnokształcące. 31 sierpnia 2019 roku będzie ostatnim dniem funkcjonowania gimnazjów w ustroju szkolnym. Żadna z tych szkół na terenie Gminy Główczyce nie była samodzielną placówką.

W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Gminy Główczyce do przedszkoli uczęszczało 223 dzieci, do szkół podstawowych 607 uczniów, a do gimnazjów 301. Wraz ze spadkiem liczby osób w wieku 0-15 lat, obserwuje się również spadek ilości uczniów na terenie Gminy Główczyce.

Tabela 20 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Główczyce dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2015/2016

Typ szkoły	Szkoły	Oddziały	Uczniowie			Absolwenci	
			ogółem	z liczby ogółem kobiety	klasa I	ogółem	w tym kobiety
szkoły podstawowe	5	39	607	290	53	95	50
gimnazja	5	20	301	152	96	86	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 21 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Główczyce w roku szkolnym 2015/2016

Placówki		Miejsca w przedszkolach	Oddziały		Dzieci	
ogółem	w tym przedszkola		ogółem	w tym w przedszkolach	ogółem	w tym w przedszkolach
6	4	206	13	11	213	206

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

3.9 Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Główczyce działają organizacje pozarządowe o charakterze pomocowym i aktywizującym lokalną społeczność. Organizacje społeczne prowadzą działania na rzecz sportu, aktywności fizycznej, edukacji oraz promocji lokalnych talentów. Działanie tych podmiotów przyczyniają się do wzmocnienia integracji mieszkańców.

Wykaz najbardziej aktywnych organizacji funkcjonujących na terenie Gminy przedstawiono w tabeli.

Gminne Wspieranie Inicjatyw Społecznych	ul. Kościuszki 8, 76-220 Główczyce	<ul style="list-style-type: none"> • integracja różnych grup środowiskowych, społecznych oraz instytucji, organizacji zainteresowanych rozwojem Gminy; • kreowanie i promowanie turystycznego wizerunku regionu, inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy; • podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i oświatowych.
Główczyckie Stowarzyszenie Sportowe „Błękitni”	ul. Skórzyńska 4, 76-220 Główczyce	<ul style="list-style-type: none"> • kierowanie i rozwijanie zainteresowań w zakresie szeroko pojętej kultury fizycznej; • integracja różnych grup środowiskowych i społecznych w obrębie różnych dziedzin sportowych; • popularyzacja idei „uprawiając różne dyscypliny sportowe będziesz zdrowy”; • udzielanie pomocy materialnej klubowi sportowemu GKS „Błękitni” Główczyce; • działanie na rzecz poprawy bazy sportowej w gminie Główczyce; • wspieranie innowacji w zakresie różnych form aktywnego wypoczynku; udzielanie pomocy w organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i rozrywkowych; • ścisła współpraca ze szkołami oraz UKS działającymi w tych szkołach, pomoc w organizacji imprez sportowych

		<ul style="list-style-type: none"> organizowanych na terenie szkół; współpraca z innymi klubami sportowymi działającymi na terenie Gminy Główczyce w zakresie organizacji imprez sportowych i rekreacyjnych.
Główczycki Ośrodek Wspierania Aktywności Lokalnej	ul. Szkolna 1, 76-220 Główczyce	<ul style="list-style-type: none"> kierowanie i rozwijanie pozytywnych zainteresowań oraz stylu życia społeczności lokalnej; integracja różnych grup środowiskowych i społecznych; popularyzacja idei „małe ojczyzny”; udzielanie pomocy materialnej placówce – siedzibie stowarzyszenia; unowocześnianie bazy dydaktycznej w Główczycach; wspieranie innowacji w procesie nauczania i wychowania; udzielanie pomocy w zakresie organizacji imprez turystycznych i rozrywkowych dla dzieci.
Stowarzyszenie Dzieci, Osób i Rodzin Niepełnosprawnych	ul. Kościuszki 15, 76-220 Główczyce.	<ul style="list-style-type: none"> pomoc rodzinom (dzieciom i osobom dorosłym) w rozwiązywaniu problemów dotyczących chorób przewlekłych i widocznego kalectwa.
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Szczypkowice	76-220 Szczypkowice 19	<ul style="list-style-type: none"> wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi z terenu gminy Główczyce i okolic; integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu; wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.

3.10 Kultura i sport

Na terenie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Główczycach (ul. Kościuszki 15). Celem instytucji jest prowadzenie działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby w zakresie kultury, sportu, czytelnictwa oraz spędzania czasu wolnego.

Wielokierunkowa działalność GOK ma na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców, w szczególności mieszkańców Gminy Główczyce oraz zaangażowanie ich do aktywnego uczestnictwa w tworzeniu kultury i sztuki. Wysiłek skupiony jest również na podnoszeniu jakości artystycznej i organizacyjnej imprez kulturalnych.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działa 20 świetlic wiejskich (w Będziechowie, Cecenowie, Cieminie, Choćmirówku, Dargolezie, Gorzynie, Izbicy, Klęcinie, Podolu Wielkim, Przebądowie, Rumsku, Rzuszczach, Siodłoni, Stowiecinie, Szczypkowicach, Wielkiej Wsi, Wolini, Wykosowie, Żelkowie, Żoruchowie), Wiejski Dom Kultury w Pobłociu oraz świetlica w Główczycach, w których realizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży szkolnej w godzinach popołudniowych. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają sekcje: plastyczna, taneczna, muzyczna, breakdance, karate.

Na terenie funkcjonują trzy biblioteki publiczne. Oprócz Biblioteki Publicznej przy ulicy Kościuszki 15a działają dwie filie: w Pobłociu (Pobłocie 10) i Gorzynie (Gorzyno 7).

Tabela 22 - Biblioteki publiczne w Gminie Główczyce w 2016 r.

Ilość bibliotek	Księgozbiór w tys. woluminów	Czytelnicy	Wypożyczenia		Liczba ludności na 1 bibliotekę
			w tys. woluminów	na 1 czytelnika w wol.	
3	17,856	832	19,477	23,4	3 084

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury funkcjonuje także Hala Sportowa w Główczycach. Wykorzystywana jest przede wszystkim przez gminne szkoły podstawowe, gimnazjum oraz zrzeszenia i kluby sportowe. Odbywają się tu zajęcia: piłka nożna, tenis stołowy, piłka siatkowa, oraz turnieje: Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Główczyce, Gminny Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Główczyce.

W Gminie Główczyce działają kluby sportowe: Błękitni Główczyce, Sokół Szczypkowice oraz Jantaria Pobłocie.

4. System pomocy społecznej w Gminie Główczyce

Jednostką organizacyjną Gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Główczycach przy ul. Słupskiej 21. Powstał na mocy uchwały Nr XII/40/90 Gminnej Rady Narodowej w Główczycach z dnia 21 maja 1990 r. Od momentu powstania OPS w Główczycach (tj. 1 czerwca 1990 r.), jego kierownikiem jest pani Krystyna Oczachowska.

Celem działalności Ośrodka jest m. in. umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem poprzez rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Główczycach realizuje zadania związane z przyznawaniem pomocy rzeczowej i finansowej osobom kwalifikującym się do jej udzielenia w myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej, świadczy usługi opiekuńcze u osób potrzebujących tego rodzaju wsparcia, załatwia formalności związane z kierowaniem mieszkańców Gminy do domów pomocy społecznej, zapewnia ubranie i schronienie osobom tego pozbawionym.

Tabela 23 - Typy świadczeń realizowanych przez OPS

	Wypłacane w ramach zadań zleconych	Wypłacane w ramach zadań własnych
	Świadczenia pieniężne	<ul style="list-style-type: none"> Zasiłki celowe z tytułu klęski żywiołowej
	Realizowane w ramach zadań zleconych	Realizowane w ramach zadań własnych
	Świadczenia niepieniężne	<ul style="list-style-type: none"> Specjalistyczne usługi opiekuńcze Ubezpieczenie zdrowotne

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania spoza zakresu pomocy społecznej - prowadzi wypłatę dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, prowadzi również postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Ośrodek wypłaca stypendia szkolne i zasiłki szkolne, realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny oraz przyjmuje wnioski o zryczałtowane dodatki energetyczne. Dodatkowo OPS zajmuje się promocją i organizacją wolontariatu (Klub Wolontariusza „Amicus”).

W roku 2017 w ramach Klubu w spotkaniach i działaniach wolontarystycznych udział wzięło 30 osób. Dyżury koordynatora odbywały się raz w tygodniu (piątki) w Ośrodku Pomocy Społecznej. Wolontariusze zaangażowali się w działania tj.: organizacja i obsługa imprez plenerowych (festyny, dożynki, odpusty, festiwale, wigilie, bale seniora), zajęcia animacyjne dla dzieci i ich rodzin oraz seniorów, zbiórki odzieży, sprzętu oraz środków finansowych. Dodatkowo Klub Wolontariatu współpracuje z Środowiskowym Domem Samopomocy oraz angażuje się w ogólnopolskie akcje np.: WOŚP.

Wyjątkowo interesującymi wydarzeniami z udziałem wolontariuszy w 2017 roku była:

- współorganizacja spotkań z Ivanem Komarenką, jego koncertów i zbiórki datków na przyjazd dzieci z Afryki,
- organizacja Gali z okazji 5-lecia Wolontariatu przy OPS Główczyce,
- zaangażowanie w realizację projektu: „Rodzina – skarb sam w sobie” oraz „Wiocha na medal”.

OPS od roku 2014 realizuje zadania związane z wdrażaniem rządowego programu Karty Dużej Rodziny, a od 2016 r. obsługą programu „Rodzina 500+”.

Od marca 2000 roku Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Rumsku.

Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje zakresem swojej pomocy cały teren Gminy Główczyce, która podzielona jest na pięć rejonów działania.

Rejon 1 -	Główczyce
Rejon 2 -	Będziechowo, Choćmiorowo, Choćmirówko, Czarny Młyn, Drzeżewo, Klęcino, Lipno, Murowaniec, Równo, Rumsko, Zgojewko, Zgojewo, Żelkowo, Żoruchowo
Rejon 3 -	Dargoleza, Następowo, Pękalin, Pobłocie, Przebędowo, Rzuszcze, Wolinia, Wykosowo, Świącino
Rejon 4 -	Cecenowo, Ciemino, Dochowo, Gać, Izbica, Klęcino, Rzuski Las, Siodłonie, Wielka Wieś, Zgierz
Rejon 5 -	Będzimirz, Dochówko, Gorzyno, Gorzysław, Gostkowo, Kokoszki, Michałowo, Olszewko, Podole Wielkie, Rówienko, Skórzyno, Stowięcino, Szczypkowice, Szelewo, Zawada, Warblino

W 2017 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Główczykach zatrudnionych było 27 osób, z czego 4 to pracownicy socjalni, a 7 osób stanowi kadrę Środowiskowego Domu Samopomocy w Rumsku.

Tabela 24 - Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Główczyce w 2017 r.

	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania)	791	459	1 294

w tym: - świadczenia pieniężne	395	369	970
- świadczenia niepieniężne	516	227	893
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	4	4	8
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	790	458	1 293
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej OGÓŁEM	-	306	868
w tym: - wyłącznie w postaci pracy socjalnej	-	34	71

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

OPS w Główczykach (w roku 2017) realizując zadania z zakresu pomocy społecznej udzielił wsparcia w ramach zadań własnych i zleconych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania świadczeń) 791 osobom z 459 rodzin o łącznej liczbie osób w tych rodzinach 1 294, co stanowi ponad 14% w stosunku do ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 25 - Powody trudnej sytuacji życiowej klientów OPS w Główczykach w 2017 r.

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	318	924
bezdomność	5	5
potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	109	538
• wielodzietność	65	361
bezrobocie	149	477
niepełnosprawność	188	468
długotrwała lub ciężka choroba	187	393
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym:	154	593
• rodziny niepełne	61	189
• rodziny wielodzietne	52	299
przemoc w rodzinie	7	34
alkoholizm	62	121
narkomania	1	1
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	11
sytuacja kryzysowa	7	23

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Wśród przyczyn trudnej sytuacji życiowej będącej powodem zgłaszania się po pomoc do OPS w Główczykach należy wskazać (gdzie liczba osób w rodzinach dotknięta problemem wynosi ponad sto): ubóstwo [924 os.], bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego [593 os.], potrzeba ochrony macierzyństwa [538 os.], bezrobocie [477 os.], niepełnosprawność [468 os.], długotrwała lub ciężka choroba [393 os.] oraz alkoholizm [121 os.].

Budżet OPS w Główczykach w 2017 roku został wykonany w kwocie 16 624 156,87 zł, z czego:

- zadania zlecone stanowiły kwotę 13 455 917,76 zł,
- zadania własne stanowiły kwotę 3 168 238,11 zł.

Tabela 26 - Struktura wydatków budżetu OPS w Główczykach w roku 2017 (zad. własne i zlecone)

rozdział	Udział
85501 - [rodzina] Świadczenie wychowawcze	45,527%
85502 - [rodzina] Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emeryt. i rentowe z ub. społ.	32,602%
85219 - [pomoc społeczna] Ośrodki pomocy społecznej	4,161%
85230 - [pomoc społeczna] Pomoc w zakresie dożywiania	3,828%
85228 - [pomoc społeczna] Usługi opiekuńcze i specjalne usługi opiekuńcze	2,773%
85203 - [pomoc społeczna] Ośrodki wsparcia	2,273%
85216 - [pomoc społeczna] Zasiłki stałe	2,058%
85202 - [pomoc społeczna] Domy pomocy społecznej	1,851%
85415 - [edukacyjna opieka społeczna] Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	1,582%
85214 - [pomoc społeczna] Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	1,540%
85508 - [rodzina] Rodziny zastępcze	0,578%
85213 - [pomoc społeczna] składki na ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	0,497%
85504 - [rodzina] Wspieranie rodziny	0,292%
85295 - [pomoc społeczna] Pozostała działalność	0,194%
85215 - [pomoc społeczna] Dodatki mieszkaniowe / ryczałt energetyczny	0,177%
85205 - [pomoc społeczna] Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	0,043%
85195 - [ochrona zdrowia] Pozostała działalność	0,022%
85503 - [rodzina] Karta dużej rodziny	0,001%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Części opisowej do sprawozdania finansowego Rb-28S z wykonania wydatków budżetowych za rok 2017”

Ponad trzy czwarte środków budżetu OPS w Główczykach wydatkowane jest na pomoc w dziale „rodzina”:

Rozdział 85501 [45,53%]	<p>- w rozdziale tym ujmuje się dochody i wydatki związane z realizacją ustawy z 11.2.2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, w szczególności środki na:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) świadczenie wychowawcze, b) koszty obsługi, c) rejestr centralny.
Rozdział 85502 [32,60%]	<p>- zgodnie z objaśnieniami w rozdziale 85502 ujmuje się wydatki na:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) realizację świadczeń rodzinnych na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, b) realizację zasiłku dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, c) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego za osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne, d) specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna na podstawie ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.).

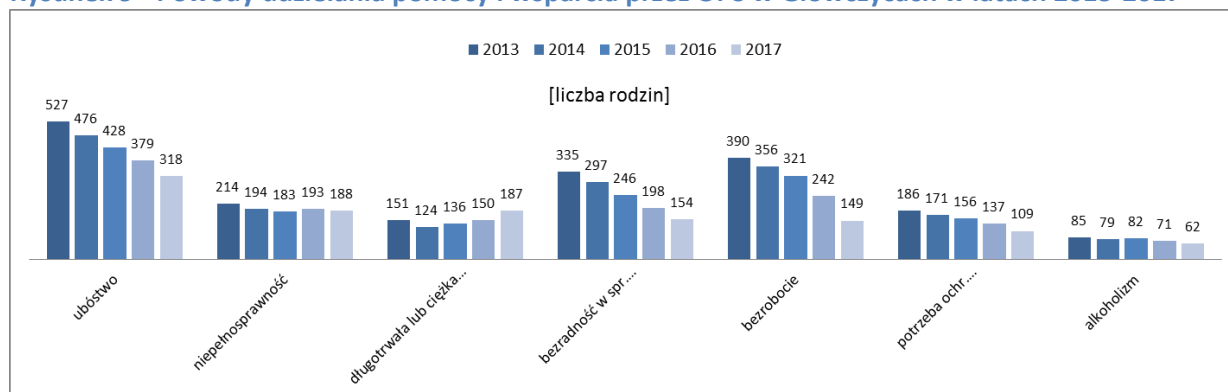
Szczegółowe dane związane z wydatkowaniem środków na pomoc społeczną realizowaną przez OPS w Główczykach znajdują się w: „Ocenie zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2017” oraz „Sprawozdaniu z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Główczykach za 2017 r.”

Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się dystrybucją żywności przekazywanej z Banku Żywności w Słupsku. W roku 2017 przekazano 47 285 kg żywności (6650 paczek) 1185 najuboższym mieszkańcom gminy z 411 rodzin w ramach programu „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej – PEAD”. Łączna wartość wydanej żywności wynosiła 240 770 zł

5. Problemy społeczne

Identyfikacja podstawowych problemów społecznych

Rysunek 9 - Powody udzielania pomocy i wsparcia przez OPS w Główczykach w latach 2013-2017

Źródło: opracowania własne na podstawie Sprawozdania półrocznego i rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Na podstawie danych przekazanych z OPS Główczyce określono najważniejsze problemy społeczne występujące w gminie. Są to : **UBÓSTWO** (318 rodzin, 924 osób w rodzinie), **NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ** (188 rodzin, 468 osób w rodzinie), **DŁUGOTRWALA LUB CIĘŻKA CHOROBA w tym STAROŚĆ** (187 rodzin, 393 osób w rodzinie), **BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH i PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO** (154 rodzin, 593 osób w rodzinie) **BEZROBOCIE** (149 rodzin, 477 osób w rodzinie), **POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA** (109 rodzin, 538 osób w rodzinie), **ALKOHOLIZM** (62 rodziny, 121 osób w rodzinie).

5.1 Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji.

„Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować

także jako "stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej" (T. Pilch, I. Lepalczyk, *Pedagogika społeczna*). Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak:

- bezrobocie;
- niepełnosprawność wszelkiego rodzaju - fizyczna, psychiczna, umysłowa;
- długotrwała, przewlekła choroba;
- rodziny niepełne, samotnie wychowujące dzieci;
- wielodzietność (wg statystyk GUS rodziny ubogie są większe od pozostałych, a ich średnia wielkość wynosi 4,3 osoby);
- uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm);
- samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe).

Należy zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji materialnej, bytowej i społecznej.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i organizacji, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności osób ubogich. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo);
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych;
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantażu, agresji.

Grupy wrażliwe na wykluczenie społeczne to:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych;
- dzieci wychowujące się poza rodziną;
- kobiety samotnie wychowujące dzieci;
- ofiary patologii życia rodzinnego;
- osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne;
- osoby o niskich kwalifikacjach;
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych;
- niepełnosprawni i osoby przewlekle chore;
- osoby chorujące psychicznie;
- osoby samotne w podeszłym wieku;
- osoby opuszczające zakłady karne;

- bezdomni;
- osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu;
- członkowie rodzin osób uzależnionych / osoby współuzależnione;
- imigranci (szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy).

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, trwające powyżej jednego roku czasu. Szczególnie narażone są tu tzw. grupy wrażliwe. Grupy wrażliwe to: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia), kobiety, szczególnie po 40 roku życia oraz osoby w wieku niemobilnym.

Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i nie uczestniczenie w życiu społecznym, ale również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego na okres niezdolności do pracy oraz starość.

Na użytek ustawy o pomocy społecznej ubóstwo oznacza posiadanie dochodu mniejszego niż kryterium dochodowe określone w ustawie. Aktualnie kryterium dochodowe (obowiązujące od 1 października 2015 r.) dla osoby samotnie gospodarującej wynosi - maksymalnie 634 zł (wzrost o 92 zł), dla osoby w rodzinie - maksymalnie 514 zł (wzrost o 58 zł). Następną zmianą kryteriów dochodowych nastąpi w 2018 roku (weryfikację kryteriów dochodowych i świadczeń przeprowadza co trzy lata Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na podstawie wyników badania prognozy interwencji społecznej).

Z powodu ubóstwa w 2017 roku korzystało z pomocy społecznej w Gminie Główczyce 318 rodzin, w tym 924 osoby (co stanowi około 10% mieszkańców gminy). W ciągu ostatnich trzech lat ilość osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa zmniejszyła się o 31,2 %. W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Główczyce na lata 2015-2022”) 14,89% respondentów z terenu gminy Główczyce wskazało ubóstwo jako jeden z trzech głównych problemów społecznych.

Tabela 27 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	428	379	318
Liczba os. w rodzinach	1 343	1 156	924

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

5.2 Niepełnosprawność

W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania.

W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W 2017 roku w Gminie Główczyce 188 rodzin oraz 468 osób (w tych rodzinach) objętych było wsparciem ośrodka z powodu niepełnosprawności.

Tabela 28 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	183	193	188
Liczba os. w rodzinach	510	511	468

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnego wsparcia w rehabilitacji, edukacji i życiu społecznym. Bez wątpienia konieczne jest zapobieganie izolacji oraz marginalizacji życia osób niepełnosprawnych na terenie kraju jak i również gminy Główczyce. Dużą rolę w realizacji tych zadań powinny odgrywać i odgrywają organizacje pozarządowe.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa. Celem pierwszej z nich jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Od marca 2000 roku w ramach struktury organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Główczykach funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Rumsku (ŚDS). Stanowi on oparcie społeczne dla 22 pełnoletnich osób upośledzonych umysłowo i przewlekłe psychicznie chorych z terenu gminy Główczyce (dom typu A i B). Osoby te w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. ŚDS działa 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie (od godz. 7.30 do godz. 15.30). Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Usługi te obejmują w szczególności: trening funkcjonowania w codziennym życiu (higieniczny, porządkowy, finansowy, samodzielnego zamieszkiwania), trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów (usamodzielnianie, trening korekcyjno-kompensacyjny), trening umiejętności spędzania czasu wolnego, poradnictwo psychologiczne (indywidualne i grupowe), poradnictwo socjalne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, terapię ruchową, terapię zajęciową, zajęcia z zakresu aktywizacji zawodowej, współpracę z rodzinami, opiekunami i innymi osobami lub podmiotami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników.

Poza instytucjonalnymi formami pomocy Gmina Główczyce angażuje się w realizację szeregu projektów mających na celu integrację i aktywizację osób niepełnosprawnych.

5.3 Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości

Długotrwała choroba, definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych. Długotrwała choroba to dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej i/ lub rehabilitacji.

Rozmiary zjawiska i analiza danych.

Głównymi zagrożeniami dla życia i zdrowia ludzi w Polsce stanowią choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe i zatrucia – łącznie powodują 75% ogółu zgonów. Wśród chorób układu krążenia najpowszechniejsze to: choroba wieńcowa, nadciśnienie tętnicze i zawał serca. Choroby nowotworowe wykazują od lat tendencję wzrostową. Corocznie z tej przyczyny umiera w Polsce około 80 tys. ludzi.

W 2017 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Główczycach z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomocą społeczną objętych było 187 rodzin, co stanowi 393 osoby w rodzinach. Długotrwała lub ciężka choroba jest jedynym powodem trudnej sytuacji życiowej, który wykazuje tak silną tendencję wzrostową. Bezpośrednio wiąże się ze zmianą struktury wiekowej („starzeniem się”) mieszkańców gminy Główczyce.

Tabela 29 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	136	150	187
Liczba os. w rodzinach	309	323	393

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Zmiany w strukturze demograficznej i wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców gminy Główczyce uzasadnia potrzebę podjęcia działań w zakresie różnorodnych form aktywizacji osób starszych, m.in. poprzez specjalistyczne programy aktywizacyjne. Głównymi celami takich działań winny być m.in.: utrzymanie sprawności i samodzielności osób starszych poprzez aktywizację fizyczną i psychiczną, poprawa bezpieczeństwa osobistego osób starszych, zwiększenie jakości i dostępu do edukacji społecznej seniorów, kreowanie w środowisku integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystywanie aktywności i doświadczenia osób starszych w działalności na rzecz gminy. Sytuacja ta wyraźnie wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć:

- samotność;
- ograniczenie sprawności psychofizycznej i liczne choroby wieku starszego;
- pogorszenie sytuacji ekonomicznej;
- życie w ubóstwie często w związku z brakiem świadczeń rentowych, emerytalnych;
- utrata pozycji społecznej wynikająca często z zakończeniem aktywności zawodowej;
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz załatwianiu spraw urzędowych;
- zmiana pełnionych funkcji w rodzinie co powoduje często izolowanie się od innych;
- brak koncepcji na nową organizację życia, trudności w kontaktach ze środowiskiem;
- groźba śmierci lub utraty bliskich osób;
- kłopoty z przystosowaniem się do szybkich zmian cywilizacyjnych i technicznych.

Sytuacja ta skłania do poszerzenia oferty usług systemu pomocy społecznej. Jedną z najczęściej przyznawanych form pomocy dla osób starszych są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługujące osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Zapewnienie osobom starszym pomocy w formie usług w miejscu zamieszkania zapobiega utracie kontaktu ze swoim środowiskiem.

Niekorzystne tendencje demograficzne oraz zmiany w strukturze rodzin sprawiają, że coraz większa część opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi jest przenoszona do innych form pomocy instytucjonalnej, z tego też powodu skierowanie i opłacanie pobytu w domu pomocy społecznej systematycznie zwiększa poziom wydatków, jakie ponosi gmina na ten cel.

Organizacje samopomocowe i pozarządowe oferują szeroką gamę zajęć dla osób starszych, umożliwiają aktywizację i integrację z młodym pokoleniem m.in. poprzez realizację projektów dofinansowanych z zewnętrznych źródeł.

5.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami w wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Znaczącą część klientów OPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu

z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Wiele rodzin klientów ośrodka odznacza się zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy), w takiej sytuacji rodzice nie pomagają, lecz podwyższają wymagania w stosunku do ocen i zachowania dziecka lub też w ogóle przestają się nim interesować. Dzieci odrzucane przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar przemocy domowej są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach „pomocowych”.

Rodzina dysfunkcyjna nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych zadań, gdyż:

- nie realizuje właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych;
- nie przekazuje właściwych społecznie wzorów postępowania norm i zasad współżycia społecznego.

Praca z rodziną problemową winna zmierzać do uwzględnienia indywidualnych problemów jej członków, a także do naprawy różnych systemów, których rodzina jest częścią składową.

W 2017 roku w Gminie Główczyce z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych skorzystało 154 rodziny, 593 osoby - co stanowi ponad 6,4% ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 30 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	246	198	154
Liczba os. w rodzinach	952	744	593

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Od stycznia 2012 r. OPS realizuje zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach powierzonych obowiązków Ośrodek podejmuje działania na rzecz poprawy sytuacji 154 rodzin, w tym 61 rodzin niepełnych i 52 rodzin wielodzietnych - przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W ramach tych działań:

- udzielano rodzinom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej,
- zapewniono rodzinom dostęp do poradnictwa specjalistycznego,
- prowadzono pracę socjalną z rodzinami,
- monitorowano sytuację dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- współpracowano z przedstawicielami instytucji publicznych mających kontakt z rodziną tj.: szkoła, policja, służba zdrowia, sąd - w celu wypracowania wspólnych metod i narzędzi wspomagających rodziny w sytuacji trudnej.

W powyższym celu, od maja 2012 roku w OPS wprowadzono także instrument wspierający w postaci asystenta rodziny. W 2017 r. były to 2 osoby (1,5 etatu), które na terenie tut. gminy objęły wsparciem 26 rodzin z 87 dzieci, dotkniętych szczególnymi trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zatrudnienie asystentów rodziny wspierane jest z budżetu państwa w ramach Resortowego programu wspierania rodziny.

Dodatkowo w 2017 roku w gminie realizowany był projekt „Rodzina – skarb sam w sobie”. Celem projektu była integracja rodziny, rozwój i wspieranie więzi rodzinnych, wspieranie rodziny w wychowywaniu dzieci, integracja ze środowiskiem lokalnym i społecznością lokalną. Ukazanie uniwersalnych wartości, które powinny być normą w rodzinie. Uzmysłowanie rodzinom ich zasobów i praca na nich, pokazanie sposobów ich odkrywania i wzmocnienia. Nabycie umiejętności stawiania granic. Nauczenie ich współpracy pokoleniowej, wprowadzanie w świat wartości, np. odpowiedzialność, szacunek, miłość.

Odbiorcami byli członkowie 8 rodzin dwu lub wielopokoleniowych z terenu gminy Główczyce. Były to rodziny borykające się z problemem wychowawczym, również będące pod nadzorem kuratora lub współpracujące z asystentem rodziny.

5.5 Bezrobocie

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy.

Bezrobocie to niewykorzystany potencjał ludzki, zjawisko prowadzące do utraty kwalifikacji zawodowych osób tkwiących w bezrobociu w dłuższym okresie czasu, a także konieczność ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem bezrobotnych.

Bezrobocie jest bezpośrednią przyczyną ubóstwa i marginalizacji społecznej i stanowi jeden z najpoważniejszych problemów gminy Główczyce.

Przyczynia się do zubożenia materialnego i w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci: dezintegracji rodziny, zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Długotrwałe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy w szarej strefie oraz pracy na czarno”. Obraz zniekształca również migracja ludzi młodych za pracą, zwłaszcza do krajów Unii Europejskiej.

Liczba bezrobotnych w Gminie Główczyce zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku na koniec 2017 roku wynosiła 159 osób, w tym liczba osób długotrwałe bezrobotnych to 53 osoby. Liczba bezrobotnych na koniec 2016 roku wyniosła 226 osób, a w roku 2015 to 473 osoby.

Tabela 31 - Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	ogółem bezrobotnych	w tym:		
		kobiety	mężczyźni	z prawem do zasiłku
2015	473	277	196	111
2016	226	140	86	59
2017	159	83	76	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku

Na koniec 2017 roku pracy nie miało 83 kobiety i 76 mężczyzn. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 79,87% [127 os.] stanowiły osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym:

- długotrwałe bezrobotne – 53 osoby,
- do trzydziestego roku życia – 51 osób,

- posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 45 osób,
- powyżej 50 roku życia – 42 osoby,
- do 25 roku życia – 24 osoby,
- niepełnosprawni – 13 osób,
- posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia – 1 osoba.

Z prawem do zasiłku na koniec 2017 roku pozostawało 45 osób bezrobotnych. Z danych statystycznych wynika, że liczba osób bezrobotnych w odniesieniu do całkowitej liczby mieszkańców gminy Główczyce (na koniec 2017 r.) wynosiła ponad 1,7%.

Bezrobocie jest jedną z przesłanek do ubiegania się o przyznanie pomocy społecznej wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. W 2017 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Główczykach z powodu bezrobocia pomocą społeczną objętych było 149 rodzin, co stanowi 477 osób w rodzinach. W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Główczykach na lata 2015-2022”) 30,90% respondentów z terenu gminy Główczyce wskazało bezrobocie jako główny problem społeczny.

Tabela 32 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	321	242	149
Liczba os. w rodzinach	1 079	817	477

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna oraz działania środowiskowe, które przyjmują zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc uzależniona była i stymulowała aktywność osoby bezrobotnej i jego rodziny. Kontrakt umożliwia korelacje z narzędziami ekonomii społecznej oraz aktywizację bezrobotnych w ośrodkach ekonomii społecznej. Należy też zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doszkalać i zmianę kwalifikacji zawodowych.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się alkoholizm i przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy może powodować procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania społecznie nieakceptowane, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych, na środowisko rodzinne. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań pomocy społecznej na bezrobotnych oraz instytucji i organizacji zajmujących się reintegracją zawodową.

Celowe zatem jest aplikowanie o nowe środki i narzędzia pomocne w przeciwdziałaniu zjawisku bezrobocia oraz interdyscyplinarne podejmowanie działań przez kompetentne w tym zakresie instytucje i organizacje.

5.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa

Potrzeba ochrony macierzyństwa, czyli zespołu cech właściwych matce, oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i wychowujących dzieci, przede wszystkim poprzez pracę socjalną i wypłacanie świadczeń.

W 2017 roku w Gminie Główczyce z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa skorzystało 109 rodzin, 538 osób - co stanowi ponad 5,8% ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 33 - Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	156	137	109
Liczba os. w rodzinach			538

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

5.7 Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu stanowi istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa społecznego oraz pogarsza na ogólny stan zdrowia populacji. Uzależnienia obniżają zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, zaburzają relacje rodzinne, interpersonalne i społeczne.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu.

Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny..

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji),
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorców picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Najważniejszym rozstrzygnięciem w rozwiązywaniu problemów alkoholowych jest działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Komisja działa w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych. Do zadań komisji należy inicjowanie działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

W ramach współpracy z Komisją w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi finansowane są projekty socjalne, kolonie letnie dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, szkolenia dla osób uzależnionych, szkolenia przedstawicieli instytucji i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane przez Radę Gminy corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, udział w lokalnych kampaniach, jak również akcjach informacyjno-edukacyjnych skierowanych m.in. do sprzedawców alkoholu (szkolenia).

Tabela 34 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce

Stan na 31 XII	2015	2016	2017
Liczba rodzin	82	71	62
Liczba os. w rodzinach	187	154	121

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Główczyce za rok 2016, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2017 r.

W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Główczyce na lata 2015-2022”) 18,26% respondentów z terenu gminy Główczyce wskazało alkoholizm jako drugi z głównych problemów społecznych, narkomanie wskazało jedynie 2,25% ankietowanych. Z analizy danych wewnętrznych OPS wnioskuje się, że narkomania na terenie Gminy Główczyce jest zjawiskiem marginalnym. W roku 2017 OPS udzielał pomocy z powodu narkomanii jedynie jednej osobie (jedna rodzina).

6. Adresaci strategii

Kluczowym zadaniem władz gminy Główczyce jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Realizowane one będą poprzez działania dotyczące pomocy społecznej, sportu rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, profilaktyki i opieki zdrowotnej.

Zgodnie z powyższym założeniem, adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są:

1. mieszkańcy gminy, zarówno osoby samotne jak i rodziny, którzy wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym,

2. pracownicy instytucji i organizacji społecznych oraz wolontariusze i animatorzy działający w sferze pomocy społecznej, którzy dążą do aktywizacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może odbywać się bez udziału lokalnej społeczności i organizacji pozarządowych. Oznacza to konieczność partnerstwa sektora publicznego ze społeczeństwem, a w ich ramach inicjowanie i podejmowanie społecznego dialogu. Jednym z rezultatów tak pojmowanego procesu integracji społecznej jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach pomocy społecznej. W gminie Główczyce są to:

- osoby długotrwale bezrobotne, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku; oraz kobiety w wieku 40+, należy podjąć działania zmierzające do ponownego włączenia ich w życie gminy, a zwłaszcza przywrócenia na rynek pracy;
- osoby niepełnosprawne i chore psychicznie - na terenie gminy należy przeciwdziałać wykluczeniu i marginalizacji społecznej poprzez włączanie niepełnosprawnych w życie społeczno- gospodarcze oraz poszerzanie różnych form wsparcia środowiskowego i ofert pomocy i konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych;
- osoby starsze – zwłaszcza w wieku sędziwym, samotne, szczególnie narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne – należy podjąć działania zmierzające do zmiany wizerunku człowieka starego jako jednostki czynnej społecznie oraz poszerzyć formy wsparcia środowiskowego;

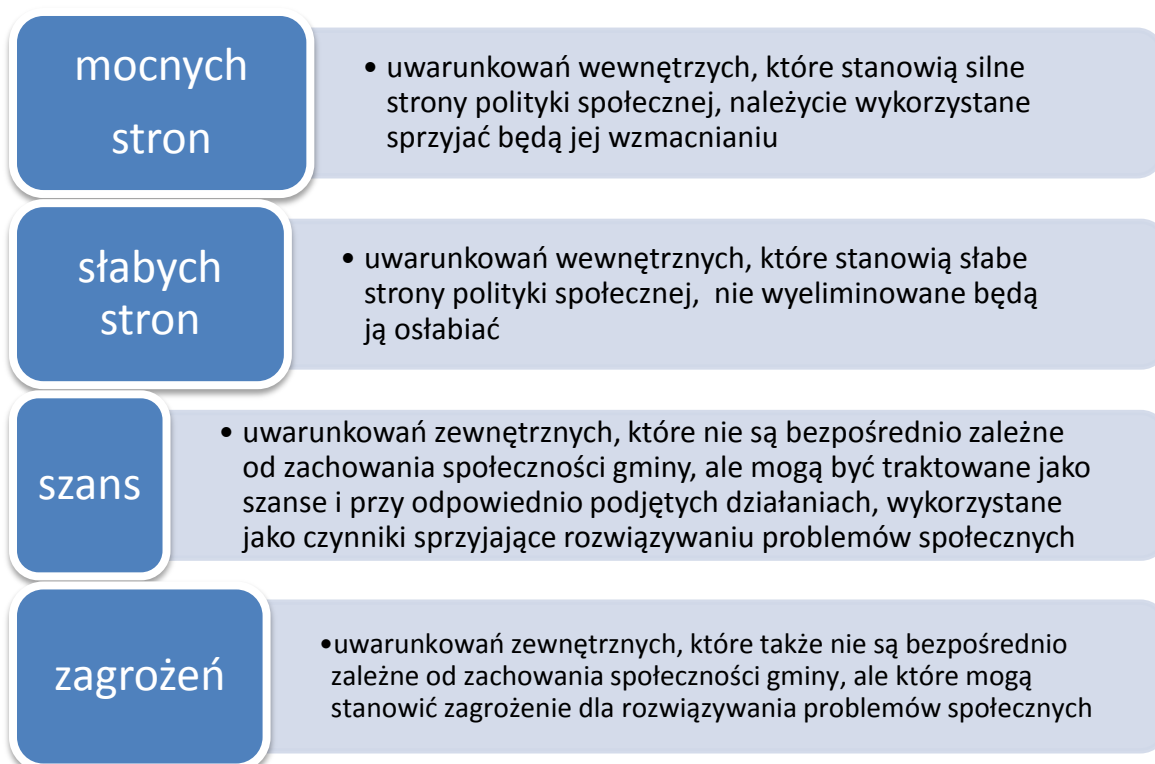

- osoby uzależnione oraz współuzależnione od alkoholu i środków psychoaktywnych – konieczne jest dalsze rozwijanie programów profilaktycznych oraz terapii dla osób i rodzin osób uzależnionych oraz podniesienie świadomości członków rodzin dot. problemu współuzależnienia oraz jego negatywnych skutków;
- dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją ze szczególnym uwzględnieniem rodzin patologicznych – należy rozszerzyć oferty świetlic wiejskich oraz wdrażać nowe projekty i programy z zakresu terapii i psychoterapii oraz profilaktyki środowiskowej.

7. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów oraz zagadnień strategicznych. Jest skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną gminy Główczyce.

Analiza SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT pozwoliła na syntetyczne ujęcie pozytywnych i negatywnych cech gminy w zakresie pomocy społecznej oraz wyeksponowała możliwe czynniki zewnętrzne, które mogą wywrzeć duży wpływ na rozwój tego obszaru.

Wnioski zostały skorelowane z analizą SWOT całej gminy zawartej w Strategii Rozwoju Gminy Główczyce na lata 2015-2022.

SILNE STRONY

- dobrze zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej
- działalność instytucji pracujących na rzecz osób potrzebujących
- ścisła współpraca pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz organizacjami pozarządowymi (partnerstwo lokalne)
- wykwalifikowana i kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej
- ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie bezrobocia, uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych problemów dotyczących mieszkańców
- dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje pozarządowe
- wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów mieszkańców (programy profilaktyczne)
- duża ilość działań promujących i integrujących środowisko lokalne z osobami wykluczonymi, niepełnosprawnymi i starszymi

SŁABE STRONY

- wysoki poziom długotrwałego bezrobocia
- postępujące zubożenie społeczeństwa
- niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców
- brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego
- zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych
- niewystarczająca ilość propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej demoralizacją
- brak programów socjoterapeutycznych w funkcjonujących świetlicach wiejskich
- ograniczona ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny
- niekorzystne zmiany demograficzne: wzrost liczby osób w wieku emerytalnym, ujemny przyrost naturalny, gwałtownie spadająca liczba mieszkańców
- słaby dostęp do usług transportowych, wykluczenie komunikacyjne małych miejscowości gminy

SZANSE

- edukacja społeczna w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie postrzegania problemów społecznych
- wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej
- tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin będących w sytuacjach kryzysowych poprzez łączenie działań różnych instytucji i organizacji
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych - fundusze europejskie
- wykorzystanie potencjału osób starszych i niepełnosprawnych
- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie
- stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej
- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnień
- rozwój nowych form pomocy osobom wykluczonym oraz alternatywnych form zatrudnienia

ZAGROŻENIA

- preferowanie konsumpcyjnego stylu życia
- ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny
- niekorzystne zjawiska demograficzne
- brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia
- brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne
- rosnąca ilość rodzin wieloproblemowych
- uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”, „wyuczonej bezradności”
- brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi
- migracja w celach zarobkowych
- obniżający się wiek inicjacji seksualnej, alkoholowej, narkotycznej

8. Wizja i misja

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Główczyce została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych (problemowych). Skorelowana została z wizją gminy określoną w Strategii Rozwoju Gminy z roku 2015.

W tym kontekście wizja społecznej sfery rozwoju gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest formułowana następująco:

Gmina Główczyce to miejsce przyjazne mieszkańcom z szeroką dostępnością do wysokiej jakości usług społecznych oraz warunkami umożliwiającymi podnoszenie poziomu lokalnego kapitału społecznego.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w której za największe wyzwanie uznaje się wspomaganie potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy.

Misja to sposób urzeczywistnienia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie pomocy społecznej umożliwiająca konsekwentną realizację kierunków działań zaplanowanych w dokumencie strategicznym.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są zintegrowane działanie osób, instytucji i organizacji w celu podniesienia życia lokalnej społeczności gminy Główczyce i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Poprawa jakości życia mieszkańców ma nastąpić poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, dążenie do integracji oraz tworzenie równych szans rozwoju wszystkich mieszkańców. Rozwiązania wdrażane przy współpracy z lokalnymi partnerami służyć mają eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi całej gminy.

Proponowana misja zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego i zintegrowanego systemu wsparcia, który zachęca do wprowadzania nowych rozwiązań wspomagających rozwój szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz aktywizacji środowiska lokalnego.

9. Cele

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. **Celem nadrzędnym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Gminy Główczyce warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.**

Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji organizacji pozarządowych, organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu realizacji działań niezbędne jest stałe, systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, a także dążenie do profesjonalnego i sprawnego działania i współpracy służb społecznych. Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, poza jednostkami gminy oraz innymi instytucjami publicznymi, partnerów społecznych - organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej.

9.1 Cele strategiczne, operacyjne, szczegółowe

Cel strategiczny

Funkcjonowanie spójnego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia mieszkańców gminy we wszystkich sferach życia społecznego.

Cel operacyjny

9.1.1 Wspieranie osób i rodzin niezaradnych ekonomicznie, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cele szczegółowe

- Pomoc rodzinom niewydolnym w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wsparcie finansowe oraz systematyczną pracę socjalną.
- Organizacja czasu wolnego poprzez planowanie wypoczynku letniego oraz współpracę z świetlicami wiejskimi w zakresie organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych.
- Wzmocnienie instytucji asystenta rodziny zajmującego się pomocą rodzinom zagrożonym pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej.
- Stworzenie systemu działania rodzin wspierających w zakresie walki z niezaradnością ekonomiczną.
- Opracowanie systemu i narzędzi do treningi ekonomicznego dla rodzin niezaradnych.

Cel operacyjny

9.1.2 Aktywizacja osób bezradnych i bezrobotnych w zakresie zwiększenie ich szans na otwartym rynku pracy

Cele szczegółowe

- Opracowanie i realizacja programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.
- Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa i pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych.

Cel operacyjny

9.1.3 Pomoc uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzinom. Wzmocnienie systemu przeciwdziałania uzależnieniom w gminie.

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin poprzez pomoc psychologiczną (terapia indywidualna, grupowa, rodzinna) oraz prawną.
- Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i dorosłych.
- Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez wsparcie edukacyjne oraz dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych.
- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych. Promowanie zdrowego stylu życia.

Cel operacyjny

9.1.4 Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.

Cele szczegółowe

- Wzrost aktywności społecznej osób starszych oraz niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek, klubów, grup wsparcia.
- Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi w celu pozostawienia ich w środowisku rodzinnym.
- Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.

9.2 Proponowane kierunki działań

9.2.1 Wspieranie osób i rodzin niezaradnych ekonomicznie, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

- ➔ Długofalowa praca socjalna z rodzinami i osobami niezaradnymi ekonomicznie.
- ➔ Kontrakty socjalne w zakresie odtworzenia i wzmocnienia funkcji rodziny oraz ról rodzinnych.
- ➔ Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej.
- ➔ Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
- ➔ Pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem.
- ➔ Opracowanie i realizacja programów dot. wspierania rodziny w kryzysie ze szczególnym naciskiem na rodziny niewydolne wychowawczo.
- ➔ Współpraca z lokalnymi instytucjami oraz jednostkami wyższego rzędu zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży.
- ➔ Współpraca z wymiarem sprawiedliwości - sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi.

9.2.2 Aktywizacja osób bezradnych i bezrobotnych w zakresie zwiększanie ich szans na otwartym rynku pracy

- ➔ Wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania zatrudnienia.
- ➔ Objęcie pomocą materialną i rzeczową rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
- ➔ Stała współpraca z instytucjami rynku pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy poprzez organizację prac interwencyjnych i robót publicznych, organizację prac społecznie użytecznych, promowanie klubów pracy i szkoleń zawodowych oraz zdobywanie środków pozabudżetowych (np. fundusze UE) na aktywizację i reintegrację osób bezrobotnych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
- ➔ Udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa i wsparcia oraz zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
- ➔ Praca socjalna na bazie kontraktów socjalnych. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych w celu motywowania ich do poszukiwania pracy.
- ➔ Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.
- ➔ Dofinansowanie szkoleń zawodowych oraz badań lekarskich osób bezrobotnych.
- ➔ Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
- ➔ Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin.
- ➔ Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.

9.2.3 Pomoc uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzinom. Wzmocnienie systemu przeciwdziałania uzależnieniom w gminie.

- ➔ Realizacja zadań przewidzianych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przeciwdziałaniu narkomanii.
- ➔ Wypracowanie modelu wspólnego oddziaływania pracowników socjalnych, kuratorów i terapeutów na rodziny dotknięte problemem alkoholowym.
- ➔ Realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych związanych z uzależnieniami
- ➔ Tworzenie warunków do uspołecznienia oraz aktywizacja edukacyjna osób zagrożonych uzależnieniami.
- ➔ Wspomaganie organizacji i instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień w celu zwiększenia dostępności do pomocy terapeutycznej oraz poradnictwa specjalistycznego.
- ➔ Organizowanie oraz wspieranie różnorodnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin dotkniętych problemami uzależnień i ich dzieci.
- ➔ Rozszerzenie oferty zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz specjalistycznych, służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych.

9.2.4 Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.

- ➔ Zapobieganie skutkom niepełnosprawności poprzez zapewnienie osobom uprawnionym łatwego dostępu do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych.
- ➔ Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności poprzez rehabilitację dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- ➔ Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia oferty wsparcia środowiskowego.
- ➔ Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie do aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.
- ➔ Likwidacja barier w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych w komunikowaniu się i dostępie do informacji osób starszych, przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych.
- ➔ Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności, w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym i dzieckiem wychowywanym przez rodziców niepełnosprawnych.
- ➔ Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i PFRON w celu realizacji gminnych programów osłonowych dla osób niepełnosprawnych.
- ➔ Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji seniorów, osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych – edukacja kadry pomocy społecznej.
- ➔ Inspirowanie i tworzenie grup samopomocowych integrujących seniorów oraz niepełnosprawnych.
- ➔ Współpraca z organizacjami pozarządowymi świadczącymi usługi na rzecz osób starszych, przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych.
- ➔ Propagowanie idei wolontariatu i zatrudnienia socjalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.
- ➔ Realizacja projektów ukierunkowanych na edukację seniorów.

9.3 Wskaźniki ewaluacji celów szczegółowych

9.3.1 Wspieranie osób i rodzin niezaradnych ekonomicznie, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Pomoc rodzinom niewydolnym w przewyżczeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wsparcie finansowe oraz systematyczną pracę socjalną.	<ul style="list-style-type: none"> Ilość rodzin objętych pomocą. 	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i innych.
Organizacja czasu wolnego poprzez planowanie wypoczynku letniego oraz współpracę z świetlicami wiejskimi w zakresie organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dzieci korzystających z wypoczynku. Ilość dzieci korzystających ze świetlic. 	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie zagrożeń wynikających z braku opieki w czasie wolnym od nauki. Rozwijanie zainteresowań.
Wzmocnienie instytucji asystenta rodziny zajmującego się pomocą rodzinom zagrożonym pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zatrudnionych asystentów rodziny. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. Liczba zawartych kontraktów socjalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie środowiska przyjaznego dzieciom i ich rodzicom. Poprawa funkcjonowania rodzin biologicznych.
Stworzenie systemu działania rodzin wspierających w zakresie walki z niezaradnością ekonomiczną i trudnościami w funkcjach opiekuńczych.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rodzin wspierających. Liczba rodzin klientów OPS współpracująca z rodzinami wspierającymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie społecznie pożądanego modelu rodziny prowadzący do zmniejszenia trudności w pełnieniu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz młodzieży w rodzinach.
Opracowanie systemu i narzędzi do treningu ekonomicznego dla rodzin niezaradnych.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba kontraktów socjalnych. Liczba osób biorących udział w treningu ekonomicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie % udział osób korzystających z pomocy w stosunku do ogółu mieszkańców.

9.3.2 Aktywizacja osób bezradnych i bezrobotnych w zakresie zwiększanie ich szans na otwartym rynku pracy

	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Opracowanie i realizacja programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych programów. Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu. Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu. 	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa sytuacji materialnej. Poprawa kondycji psychicznej. Możliwość nabycia nowych umiejętności zawodowych lub/i doświadczenia zaw. Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia.

<p>Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa i pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zawartych porozumień/umów o współpracy. • Liczba usług pośrednictwa pracy. • Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia. • Liczba godzin szkoleń zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia. • Przekwalifikowanie zawodowe. • Nabycie umiejętności poszukiwania zatrudnienia.
--	---	---

9.3.3 Pomoc uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzinom. Wzmocnienie systemu przeciwdziałania uzależnieniom w gminie.

	Wskaźnik	Przewidywany efekt
<p>Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin poprzez pomoc psychologiczną (terapia indywidualna, grupowa, rodzinna) oraz prawną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba udzielonych porad. • Liczba podmiotów udzielających wsparcia. • Liczba osób korzystających z pomocy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji osób korzystających z pomocy. • Poprawa relacji rodzinnych. • Zwiększenie dostępności do udzielanych form pomocy.
<p>Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i dorosłych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych działań. • Liczba podmiotów zaangażowanych w podejmowanie działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie wiedzy dzieci, młodzieży i osób dorosłych w zakresie uzależnień. • Wybieranie zdrowego stylu życia.
<p>Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez wsparcie edukacyjne oraz dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczniów uczestniczących w tych zajęciach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie samooceny poprzez uzyskanie lepszych wyników w nauce – zagospodarowanie czasu wolnego.
<p>Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych w formie spotkań i pogadanek z przedstawicielami służb prewencji oraz zdrowia. Promowanie zdrowego stylu życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczniów uczestniczących w spotkaniach, pogadankach. • Liczba podmiotów prowadzących ww. działania. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost świadomości wśród dzieci i młodzieży.

9.3.4 Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.

	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Wzrost aktywności społecznej osób starszych oraz niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek, klubów, grup wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych i niepełnosprawnych. Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze społeczeństwem. Wyrównywanie poziomu życia seniorów i osób niepełnosprawnych. Pobudzanie aktywności osób starszych i niepełnosprawnych.
Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi w celu pozostawienie ich w środowisku rodzinnym.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych. Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych. Liczba niepełnosprawnych dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół. 	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie czasu oczekiwania na przyznanie usług opiekuńczych. Zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej. Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, które opiekują się niepełnosprawnym dzieckiem. Wyjście z izolacji i osamotnienia osób nieaktywnych zawodowo, które opiekują się niepełnosprawnym dzieckiem.
Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób uczęszczających do ŚDS. Liczba osób korzystających z dofinansowania do: turnusów, rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami. Wydatki na instrumenty i usługi rynku pracy. Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie opieki, rozwijanie psychofizycznych sprawności uczestników oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych. Zapewnienie opieki osobom przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa rodzinom osób uczęszczających do Środowiskowego Domu Samopomocy. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. Poprawa sytuacji psychofizycznej uczestników turnusów rehabilitacyjnych. Likwidacja lub ograniczenie bariery w poruszaniu się - umożliwienie uczestnictwa w aktywności społecznej.

10. Źródło i ramy finansowania Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie.

Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Główczyce obejmują lata 2018-2022 i dzięki alokacji środków unijnych na lata 2014-2020 z możliwością wykorzystania ich w latach 2021 i 2022 będą one realizowane w sposób ciągły.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy;
- środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

11. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Główczyce na lata 2018-2022 służy sprawdzeniu czy planowane działania zostały zrealizowane oraz jaki jest ich wynik.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów.

Postępy w realizacji strategii będą na bieżąco monitorowane przez powołany zespół monitorujący na czele którego stanie kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Główczycach. Zespół powołany zostanie zarządzeniem Wójta Gminy Główczyce i na bieżąco dokonywać będzie kontroli realizowanych zadań. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w strategii. Dlatego wprowadzanie zmian w zapisach strategii jest niezbędne. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia. Z uwagi na to **corocznie sporządzany będzie przez zespół raport monitorujący** dotyczący realizacji celów oraz kierunków działań. Raport ten sporządzany będzie do końca maja za rok poprzedni i przedkładany Wójtowi Gminy a następnie Radzie Gminy.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii.

Cele ewaluacji to:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii,
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją,

- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Kryterium ewaluacji:

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

Każde kryterium może być mierzone w różny sposób, co oznacza, że może posiadać różne miary jego wartości (wskaźniki). Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w strategii.

12. Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Główczyce na lata 2018-2022 określa instrumenty zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej która łączy elementy wsparcia finansowego i rzeczowego oraz instrumenty niefinansowe początkujące procesy umożliwiające osobom i rodzinom przezwyciężanie ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie.

Działania te opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Dobrem nadrzędnym strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej, jako całości.

Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji w określonej perspektywie czasu. Ma charakter otwarty. Może być ciągle aktualizowana i udoskonalana. Wprowadzenie procedur monitoringu i ewaluacji pozwoli na wprowadzenie zmian w realizacji poszczególnych celów i zadań w zależności od zmieniających się warunków i potrzeb społecznych

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2018-2022. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m. in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych.

Koordynatorem działań zaplanowanych w dokumencie Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Główczycach który przez współpracę z różnymi jednostkami i organizacjami ma doprowadzić do optymalnego działania na rzecz wykluczonych i potrzebujących pomocy.

Spis rysunków

Rysunek 1 - Położenie Gminy Głównyzyce na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego	6
Rysunek 2 - Mapa Gminy Głównyzyce	7
Rysunek 3 - Formy użytkowania gruntów Gminy Głównyzyce w ujęciu procentowym	9
Rysunek 4 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Głównyzyce w latach 2013-2017*	9
Rysunek 5 - Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w gm. Głównyzyce w roku 2017*	10
Rysunek 6 - Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	11
Rysunek 7 - Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	12
Rysunek 8 - Liczba bezrobotnych w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2017	14
Rysunek 9 - Powody udzielania pomocy i wsparcia przez OPS w Głównyzykach w latach 2013-2017	27

Spis tabel

Tabela 1 - Granice sołectw w Gminie Głównyzyce	7
Tabela 2 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Głównyzyce według kierunków wykorzystania [w ha]	8
Tabela 3 - Liczba ludności w Gminie Głównyzyce w latach 2013-2017*	9
Tabela 4 - Ruch naturalny ludności w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	10
Tabela 5 - Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	11
Tabela 6 - Ludność według wieku w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	11
Tabela 7 - Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016 w podziale na płeć	12
Tabela 8 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Głównyzyce w latach 2012-2016	13
Tabela 9 - Liczba bezrobotnych w Gminie Głównyzyce oraz Powiecie Słupskim w latach 2012-2017	13
Tabela 10 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju w latach 2012-2017	14
Tabela 11 - Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Głównyzyce w roku 2017	15
Tabela 12 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Głównyzyce wg form prawnych w 2012-2016	15
Tabela 13 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Głównyzyce według klas wielkości w latach 2013-2017	16
Tabela 14 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2016	16
Tabela 15 - Zasoby mieszkaniowe w Gminie Głównyzyce w latach 2014-2016	17
Tabela 16 - Mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Głównyzyce w latach 2015-2017	17
Tabela 17 - Ośrodki zdrowia i apteki w Gminie Głównyzyce w latach 2012-2016	17
Tabela 18 - Podział Gminy Głównyzyce na dzielnice	18
Tabela 19 - Placówki szkolne na terenie Gminy Głównyzyce	19
Tabela 20 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Głównyzyce dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2015/2016	20
Tabela 21 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Głównyzyce w roku szkolnym 2015/2016	20
Tabela 22 - Biblioteki publiczne w Gminie Głównyzyce w 2016 r.	22
Tabela 23 - Typy świadczeń realizowanych przez OPS	23

Tabela 24 - Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Główczyce w 2017 r.....	24
Tabela 25 - Powody trudnej sytuacji życiowej klientów OPS w Główczycach w 2017 r.	25
Tabela 26 - Struktura wydatków budżetu OPS w Główczycach w roku 2017 (zad. własne i zlecone) ..	26
Tabela 27 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach	29
Tabela 28 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności....	30
Tabela 29 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce	31
Tabela 30 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce	34
Tabela 31 - Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce.....	35
Tabela 32 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce	36
Tabela 33 - Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce.....	37
Tabela 34 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w latach 2015-2017 w Gminie Główczyce	38

Źródła

- Strategia Rozwoju Gminy Główczyce na lata 2015-2022
- Urząd Gminy Główczyce (www.glowczyce.pl/)
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Główczycach (www.ops-glowczyce.pl/)
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych
- Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku
- Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku